

РЕЦЕНЗІЯ

доктора наук з державного управління, доцента

Кравцова Олега Валентиновича

на дисертацію Корсуна Віталія Володимировича

на тему «Механізми мережевого управління в цифровому врядуванні»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне
управління та адміністрування»

Актуальність обраної теми дисертації.

Масштабна цифрова трансформація суспільства докорінно змінює характер функціонування публічної влади, способи вироблення та реалізації управлінських рішень, форми взаємодії держави, місцевого самоврядування, бізнесу та громадянського суспільства. Інтенсивний розвиток цифрових платформ, мережевих комунікацій, штучного інтелекту, великих даних і блокчейн-технологій формує нові вимоги до організації публічного управління. За цих умов традиційні адміністративно-ієрархічні моделі дедалі більше доповнюються мережевими моделями, що ґрунтуються на горизонтальній взаємодії, партнерстві, координації, відкритості та залученні різних суб'єктів до формування і реалізації публічної політики.

Для України ця проблематика має особливе значення. Процеси децентралізації, європейської інтеграції, входження до єдиного європейського цифрового простору, необхідність забезпечення стійкості держави в умовах війни та формування механізмів післявоєнного відновлення потребують таких управлінських рішень, які забезпечують не лише технологічну модернізацію, але й якісну зміну інституційної взаємодії. Саме мережевий характер сучасного цифрового врядування створює передумови для координації діяльності органів публічної влади, територіальних громад, інститутів громадянського суспільства, бізнесу та міжнародних партнерів.

Водночас розвиток цифрових мереж породжує нові управлінські виклики. Йдеться про необхідність узгодження інтересів численних учасників мережевої взаємодії, забезпечення підзвітності та прозорості цифрових платформ, подолання цифрової нерівності, захист персональних даних, протидію інформаційним загрозам, визначення меж застосування штучного інтелекту та формування

інституційних механізмів відповідальності. Тому дослідження мережевого управління не може обмежуватися аналізом окремих електронних сервісів, а потребує комплексного публічно-управлінського осмислення організаційних, інформаційних, технологічних та інституційних складових цифрового врядування.

У цьому контексті тема дисертації Корсуна Віталія Володимировича «Механізми мережевого управління в цифровому врядуванні» є своєчасною та актуальною. Її значущість визначається спрямованістю на теоретичне обґрунтування мережевого управління як системоутворюючого механізму сучасної цифрової держави та на розроблення практичних рекомендацій щодо розвитку мережевої взаємодії в Україні з урахуванням європейського досвіду, цифрової трансформації та потреб післявоєнного відновлення.

Формулювання наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації.

У дисертаційній роботі здійснено комплексне теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення актуального наукового завдання в галузі публічного управління та адміністрування, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів мережевого управління в системі цифрового врядування в умовах цифрової трансформації, європейської інтеграції та післявоєнного відновлення України.

Метою дослідження визначено теоретичне обґрунтування та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів мережевого управління в системі цифрового врядування на основі розвитку цифрових технологій, мережевої взаємодії та інструментів електронної участі громадян. Для досягнення мети автор послідовно досліджує теоретичні засади цифрового врядування, концептуальні підходи до мережевого управління, структуру та принципи функціонування управлінських мереж, механізми взаємодії публічної влади і громадянського суспільства, світові тенденції цифрового врядування, інтеграцію України до глобального цифрового простору, роль мережевих спільнот, цифрових платформ, штучного інтелекту та інших інноваційних технологій.

Таке формулювання наукового завдання відповідає предметному полю спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», оскільки в центрі дослідження знаходяться механізми, інститути та суб'єкти публічного управління,

а цифрові технології розглядаються не самі по собі, а як чинник трансформації управлінських відносин, комунікацій, координації та участі у виробленні публічної політики.

Новизна наукових положень розроблених здобувачем.

Зміст дисертації свідчить про проведення автором значної теоретико-аналітичної роботи, систематизацію сучасних підходів до цифрового врядування і мережевого управління, опрацювання вітчизняного та зарубіжного досвіду, нормативно-правових та інформаційно-аналітичних матеріалів. Важливо, що здобувач намагається поєднати класичні положення теорії мережевого управління з новітніми процесами цифрової трансформації, платформізації, розвитку електронної демократії, штучного інтелекту та блокчейн-технологій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає передусім у тому, що вперше розроблено концептуальну модель механізмів мережевого управління в системі цифрового врядування. Вона базується на інтеграції цифрових платформ, мережових спільнот, інструментів електронної демократії, сучасних цифрових комунікацій і технологій штучного інтелекту та спрямована на забезпечення ефективної взаємодії суб'єктів публічного управління. Цінність такого підходу полягає у переході від розгляду окремих цифрових інструментів до їх системного поєднання в межах цілісного механізму мережевої взаємодії.

У роботі запропоновано стратегічну модель розвитку мережевого управління в Україні, яка окреслює пріоритетні напрями використання цифрових платформ, технологій штучного інтелекту, блокчейн та інших інноваційних цифрових рішень у системі публічного врядування. Відповідна модель орієнтована не лише на технологічне оновлення, а й на формування умов для партнерської взаємодії держави, громад, бізнесу та громадянського суспільства.

Удосконалено понятійно-категоріальний апарат предметної сфери дослідження шляхом уточнення змісту понять «мережеве управління», «цифрове врядування», «цифрові механізми взаємодії влади з бізнесом та громадянським суспільством», «штучний інтелект в публічному управлінні». Така конкретизація є важливою, оскільки у сучасній науковій літературі зазначені категорії нерідко використовуються у різних дисциплінарних контекстах, а їх співвідношення потребує саме публічно-управлінського тлумачення.

Також удосконалено наукові підходи до оцінювання рівня розвитку мережевого управління в територіальних громадах на основі показників цифрової зрілості та мережевої взаємодії; механізми цифрової участі громадян у процесах формування та реалізації публічної політики на основі цифрових мереж, використання штучного інтелекту та баз даних; підходи до інтеграції мережевих спільнот у процеси публічного управління.

Подальшого розвитку набули теоретичні положення щодо трансформації взаємодії держави, бізнесу та громадянського суспільства в умовах цифровізації; концептуальні засади використання штучного інтелекту і блокчейн-технологій у системі публічного управління; методичні підходи до визначення перспектив розвитку мережевих спільнот як суб'єктів публічного управління; науково-практичні рекомендації щодо впровадження інноваційних механізмів мережевого управління в Україні з урахуванням європейських практик та потреб післявоєнної відбудови.

Окремо слід відзначити комплексність авторського підходу. Мережеве управління у дисертації розглядається не як ізольований напрям цифровізації, а як системоутворюючий механізм функціонування цифрової держави, що інтегрує організаційні, інформаційні, технологічні та інституційні компоненти сучасного врядування. Саме ця логіка дозволяє поєднати у межах одного дослідження питання цифрової демократії, платформної взаємодії, мережевих спільнот, цифрового громадського контролю, штучного інтелекту та інноваційних механізмів координації.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій.

Обґрунтованість сформульованих у дисертації положень забезпечується використанням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Методологічну основу становлять системний, структурно-функціональний, інституційний, історичний, порівняльний, логічний та прогностичний підходи, методи аналізу, синтезу, узагальнення, моделювання та графічної інтерпретації. Їх поєднання відповідає комплексному характеру предмета дослідження.

Інформаційна база роботи охоплює нормативно-правові акти України, документи та матеріали інституцій Європейського Союзу і Ради Європи, офіційні статистичні та інформаційно-аналітичні матеріали органів державної влади й

місцевого самоврядування, наукові праці українських та зарубіжних дослідників. Це створює достатнє підґрунтя для теоретичних узагальнень і порівняльного аналізу.

Структура дисертації є логічною та відповідає поставленій меті. У першому розділі розкрито теоретико-методологічні засади цифрового врядування і мережевого управління та механізми взаємодії публічної влади і громадянського суспільства. Другий розділ присвячено цифровій трансформації механізмів публічного управління, глобальному громадянському суспільству, інтеграції України до світового цифрового простору та світовим тенденціям розвитку мережевих моделей. У третьому розділі акцент зміщено на прикладні та перспективні механізми: цифрову участь, громадський контроль, проєктний підхід, модернізацію судового адміністрування, штучний інтелект та інноваційні механізми мережевого управління.

Достовірність результатів додатково підтверджується їх апробацією на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та форумах. За темою дисертації опубліковано 14 наукових праць, з яких 5 статей у фахових наукових виданнях України та 9 публікацій у матеріалах міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій. Тематика публікацій охоплює ключові складові дисертації: механізми мережевого управління взаємодією публічної влади та громадянського суспільства, цифрову трансформацію публічного управління, мережеві спільноти, типологію цифрових механізмів взаємодії влади та суспільства, цифровий розвиток і мережеве управління у громадах.

Практичне значення та використання результатів роботи.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих моделей, методичних підходів і рекомендацій органами державної влади, органами місцевого самоврядування, закладами вищої освіти, громадськими організаціями та іншими суб'єктами публічного управління під час формування та реалізації політики цифрової трансформації, розвитку цифрового врядування і цифрової демократії.

Практичного застосування можуть набути запропоновані підходи до оцінювання цифрової зрілості та рівня розвитку мережевого управління у територіальних громадах; рекомендації щодо використання цифрових платформ

як середовища партнерства між владою та громадянами; положення щодо розвитку мережевих спільнот; підходи до використання інструментів електронної участі та громадського контролю; рекомендації щодо впровадження штучного інтелекту, блокчейн та інших цифрових технологій у публічне управління.

Важливим є орієнтування результатів дослідження на умови європейської інтеграції та післявоєнного відновлення України. У цьому контексті мережеві механізми можуть використовуватися для координації дій органів публічної влади, територіальних громад, бізнесу, громадянського суспільства та міжнародних партнерів, забезпечення прозорості управлінських процесів і залучення заінтересованих сторін до прийняття рішень.

Як зазначено у дисертації, практичні результати дослідження впроваджені та використовуються у діяльності окремих органів публічного управління, органів місцевого самоврядування, підприємств і громадських організацій, що підтверджується відповідними актами впровадження. Це свідчить про прикладну спрямованість отриманих результатів та можливість їх подальшої адаптації до потреб конкретних суб'єктів публічного управління.

Дискусійні положення та рекомендації.

Загальна оцінка дисертаційного дослідження Корсуна В. В. є позитивною. Водночас окремі положення роботи мають дискусійний характер або можуть бути розвинуті в подальших дослідженнях.

1. У підрозділах, присвячених методологічним засадам дослідження мережевих механізмів та оцінюванню рівня розвитку мережевого управління у територіальних громадах, автор слушно використовує системний, структурно-функціональний, інституційний та порівняльний підходи. Разом з тим методична частина виграла б від більш детальної операціоналізації запропонованих показників мережевої взаємодії: визначення шкал, вагових коефіцієнтів, порядку агрегування та можливостей порівняння різних типів громад. Це підвищило б відтворюваність запропонованого підходу та полегшило його практичне використання.

2. Значне місце у роботі відведено міжнародному та європейському досвіду цифрового врядування й інтеграції України до глобального цифрового простору. Такий підхід є обґрунтованим з огляду на євроінтеграційний курс України. Водночас порівняльна частина могла б бути посилена чіткішим групуванням

зарубіжних моделей мережевого управління за інституційними критеріями та визначенням меж їх перенесення в українські умови. Не всі інструменти, ефективні у стабільних адміністративних системах, можуть бути безпосередньо імплементовані в умовах війни, відновлення та нерівномірної цифрової спроможності територіальних громад.

3. У дисертації перспективи штучного інтелекту та блокчейн-технологій обґрунтовано як важливий напрям розвитку інноваційних механізмів мережевого управління. На нашу думку, цей блок доцільно було б доповнити більш формалізованою системою критеріїв визначення сфер, у яких застосування таких технологій є управлінсько доцільним, а також критеріїв оцінювання ризиків – алгоритмічної упередженості, непрозорості автоматизованих рішень, захисту даних, кібербезпеки та розподілу відповідальності між учасниками мережі. Це особливо важливо при використанні цифрових рішень у процесах, що безпосередньо впливають на права та інтереси громадян.

4. Автор обґрунтовує стратегічну модель розвитку мережевого управління в Україні та пов'язує її з європейською інтеграцією і післявоєнним відновленням. Водночас практична цінність моделі могла б бути додатково посилена розробленням поетапної «дорожньої карти» її реалізації з визначенням відповідальних суб'єктів, часових горизонтів, необхідних ресурсів та вимірюваних індикаторів результативності. Така деталізація сприяла б переходу від концептуальної моделі до інструменту стратегічного планування для органів публічної влади.

Наведені зауваження мають переважно дискусійний і рекомендаційний характер, окреслюють можливі напрями подальшого розвитку отриманих результатів та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження.

Загальний висновок.

Дисертація Корсуна Віталія Володимировича на тему «Механізми мережевого управління в цифровому врядуванні» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення актуального наукового завдання щодо розвитку механізмів мережевого управління в системі цифрового врядування.

Робота характеризується актуальністю теми, логічністю побудови, належним рівнем теоретичного обґрунтування, науковою новизною та практичною спрямованістю. Сформульовані наукові положення, висновки і рекомендації пов'язані з поставленою метою та завданнями дослідження, а основні результати достатньою мірою оприлюднені у наукових публікаціях і пройшли апробацію на науково-комунікативних заходах.

За змістом і спрямованістю дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». Дисертація відповідає вимогам до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії, установленим чинними нормативними актами щодо підготовки та атестації здобувачів ступеня доктора філософії, а її автор – Корсун Віталій Володимирович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

доктор наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
НТУ «Дніпровська політехніка»
Кравцов Олег Валентинович